

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Tvåspråkiga barn i förskolan
En undersökning om hur några pedagoger och föräldrar arbetar med
språkutveckling hos tvåspråkiga barn

Zainab Jamal

Inriktning: Lau390
Handledare: Anne Dragemark Oscarson
Examinator: Ivar Armini
Rapport nr: HT 10- 2611-218

Abstract

Titel: Tvåspråkiga barn i förskolan

Författare: Zainab Jamal

Termin och år: ht 2010

Handledare: Anne Dragemark Oscarson

Examinator: Ivar Armini

Rapportnummer: Ht10- 2611-218

Nyckelord: Tvåspråkighet, modersmål, identitet, kultur, föräldrar samverkan.

Bakgrund:

Jag har alltid haft intresse för barnsspråkutveckling och eftersom jag själv är tvåspråkig ”vuxen” tyckte jag att det borde vara intressant att undersöka hur språkutveckling sker hos tvåspråkiga barn. Även hur de barnen klarar av att prata två språk samtidigt och vilka svårigheter som kan förekomma.

Syftet:

Syftet med min studie är att undersöka hur pedagogerna arbetar med tvåspråkiga barn (arabisk talande barn) vilken syn har de på tvåspråkighet och även vilka metoder de använder för barns språkutveckling. Även hur arbetar modersmål pedagogen med tvåspråkiga barn och vilka metoder använder hon. Föräldrarnas syn på tvåspråkighet och hur hjälpa de deras barns språkutveckling.

Metod och material:

Jag har använt mig av kvalitativ intervju i min undersökning. Jag har intervjuat totalt sju pedagoger och sex föräldrar i två olika förskolor.

Jag spelade in en del av intervjuerna och antecknade en del intervjuer (eftersom en del föräldrar inte kände sig trygga med röstinspelning). Efter informationssamlingen har jag transkriberat alla intervjuer.

Jag har fått mitt resultat både från informanternas svar, litteratur samt tidigare forskning/teorier.

Resultat:

Jag har fått en hel del kunskaper och en klar bild när det gäller metoder som är lämpliga för språkutvecklingen hos två språkiga barn, vilka svårigheter de kan möta samt hur man som pedagog ska stödja språkutvecklingen så att barnen kan känna sig trygga. Sist kom jag fram till att samarbetet mellan hemmet, pedagoger och modersmål pedagogen är oerhört viktigt för barns inläring. Modersmålsundervisning har även stort betydelse för barns utveckling i både hemspråket och svenska språket. Som pedagog måste man vara kreativ och har lust att lära.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
1.1 Inledning	4
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Litteraturgenomgång	5
3.1 Läroplan för förskolan (LPfö98)	5
3.2 Tvåspråkighet, barn, föräldrar och pedagoger	6
3.3 Dubbelkulturell identitet hos tvåspråkiga barn	8
3.4 Den sociokulturella perspektiv	8
3.5 Den närmaste utvecklingszon	9
3.5 Den kognitiva utvecklingen för tvåspråkiga barn	10
3.6 Språk och lekens betydelse för barns språkutveckling	10
3.7 Tvåspråkighet och språkutveckling	11
3.8 Kodväxling	11
4. Metod	11
4.1 metod val	11
4.2 Urval	12
4.3 Avgränsning	12
4.4 Presentation av informanterna	13
4.5 Genomförande	13
4.6 Bearbetning	13
4.7 Etiska grundregler	14
4.8. Tillförlitlighet och generaliserbarhet	14
4.9. Reliabilitet och validitet	14
5. Resultatredovisning	15
5.1 Intervjuer med förskollärare	15
5.2 Intervju med modersmål pedagogen	18
5.3 Intervjuer med föräldrar	20
5.4 Sammanfattning av resultat	19
6. Analys och diskussion	20
6.1 Avslutande slutsatser	25
7. Referenser	26
Bilagor	27

1. Bakgrund

Mitt val av ämne till examensarbete är ”Tvåspråkiga barn i förskolan” med fokus på arabisktalande barn. Jag hade gjort mina vfu perioder i olika förskolor inom mångkulturella områden i västra Sverige. Jag har träffat många barn och föräldrar som inte kunde prata svenska.

Jag har själv ett annat modersmål än svenska, dvs arabiska och under min vfu har jag träffat många arabisktalande barn. Jag märkte att dessa barn hade två personlighet. När de pratade arabiska med mig så kunde jag se deras starka sida, de pratade flytande och var säkra men så fort de pratade svenska så blev de annorlunda barn och då dök blyghet och otrygghet, osäkerhet upp. Ibland frågade en del av barnen vad de andra barnen sa, alltså de barnen som pratade svenska. En gång till exempel, hörde jag en arabiska flicka som satt och pratade med en annan pedagog på arabiska, och pedagogen råkade vända sig om och pratade med andra barn utan att bry sig. Jag tänkte i samma stund att översätta det flickan sa till pedagogen, eftersom som pedagog skall man lyssna och försöka förstå vad barnen säger, annars skulle de aldrig prata mer och känner sig inte lika viktiga som de andra. Dysthe (2003) hävdar i sin bok att ”Språk och kommunikation är inte bara ett medel för lärande utan själva grundvillkoret för att lärande och tänkande skall kunna ske” (s.48). Jag har alltid sett barn som har svårigheter med språket, men har inte tänkt på det så mycket eftersom barnen lär sig snabbare än vuxna. Men under mina vfu- perioder såg jag att språket var ett hinder för vissa barn. Enligt Wellros 2007 är språket som ett hjälpmedel för att underlätta socialisationen

Jag som blivande pedagog har tänkt eller kanske blivit medveten om hur språket är viktigt för barnen. Pedagogerna har den största rollen eller ansvaret för barns språkutveckling och språket kan hjälpa barnet att komma in i det svenska samhället. Barnen skall kunna prata flytande svenska när de kommer in i skolan. Som det står i lpfö98 att förskolan har som mål gentemot barnet att:

- utveckla ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar.

1.1 Inledning

Idag lever vi i ett mångkulturellt samhälle, därför är det viktigt som pedagog att tänka och förstå vad det innebär att vara ett tvåspråkigt barn och vilka svårigheter de kan möta. Pedagogen skall hjälpa barnen att komma in i det nya samhället och hjälpa de att hitta deras identitet. Språket innehåller många viktiga aspekter för människan.

Eftersom arabiska är mitt modersmål så har jag tänkt mig fokusera på arabisktalande barn och föräldrar. Jag kommer att intervjua pedagogerna från min vfu- plats och en del av barnens föräldrar om vad de vet om tvåspråkiga barn och om de vet hur de skall göra för att hjälpa barnen att prata på svenska. Lärarens roll är enormt viktigt för de barnen. Dysthe hävdar att lärarens roll är den som förmedlar eller ”lär ut”, medan barnet skall ”lära in”.

Jag kommer att undersöka vilka svårigheter de barnen har och vilka metoder man kan använda för att hjälpa deras språkutveckling.

2. Syfte och frågeställningar

Syfte med arbetet är att undersöka hur pedagogerna jobbar med tvåspråkiga barn och deras språkutveckling i två mångkulturella förskolor. Syftet är även att undersöka hur samarbetet fungerar mellan hemmet och förskolan, hur modersmål kan påverka barnets språkutveckling, hur de jobbar för att hjälpa barnen att klara sig och lära de det nya språket. Samt vilka metoder de använder.

Frågeställningar:

- Hur arbetar några pedagoger för att hjälpa barnen att lära det nya språket? Vilka metoder använder de?
- Hur involveras dessa barns föräldrar i barnens språkutveckling?
- Vilken attityd har dessa pedagoger till modersmålundervisning på förskolan?

3.Litteraturgenomgång

Här presenteras en del litteratur som har betydelse för min undersökning.

3.1.Läroplan för förskolan (Lpfö98)

Förskolan uppdrag

Barnen lär sig mest av förskolan eller kallar förskolan är som ”den första stationen” i barns liv som barnen lär sig mest av.

När det gäller språkutveckling hos barn så står det i Lpfö 98 att förskolan skall sträva efter att varje barn:

- Utvecklar sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar.
- Utvecklar ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar.
- Utvecklar sitt ord- och begreppsförråd och sin förmåga att leka med ord, sitt intresse för skriftspråk och för förståelsen av symboler samt deras kommunikativa funktioner. (Skolverket, s.37).

Läroplanen poängterar att barn med andra modersmål än svenska ska få möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. (Skolverket, s. 34).

Det står även att:

- Förskolan skall uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation.
- Verksamheten skall präglas av omsorg om individen och syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. (Skolverket, s. 31).
- Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra skall få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar. (Skolverket, s, 32).
- Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter.

Alla barn skall få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.

Pedagogernas roll är oerhört viktig för de är en förebild för barnen.

- De vuxna skall ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet och intressen skall uppmuntras och deras vilja och lust att lära skall stimuleras. S, 33.
- Förskolan skall ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening.

Förskolan skall vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens. (ibid)

3.2. Tvåspråkighet, barn, föräldrar och pedagoger.

”Språk är liv. Språk är bron mellan människor. Vi människor behöver språk för att möta varandra, för att förstå och bli förstådda.” (Ladberg, 2003, s.7). Språket är en viktig aspekt i vårt liv, det kan underlätta vår kommunikation med andra. Barn med fler språk lär sig tidigt att använda varje språk i rätt sammanhang men det kan möjligtvis ta mer tid för barnen som är födda i ett annat land och komma till det nya landet i 5-6 årsålder. Det kan hända att en del barn blandar två språk samtidigt utan att vara medvetna om detta men så småningom, enligt språkforskarna, kan de barnen eller de flesta av dem, skilja mellan språk vid 3-4 årsålder. En del forskare ser att detta är vanligt. Det kan hända att ett barn på en förskola plötsligt säger något på sitt språk, bara för att det barnet inte har hört det ordet på svenska. Alltså barnen växlar språket efter deras kunskaper. ”Den som inte kan ord på ett språk kan ta hjälp av ett annat” (Ladberg, 2003, s.27). Språket kan spela ganska stort roll för kommunikationen mellan pedagoger och föräldrarna. Om föräldrarna inte kan bra svenska så kan det skapa en missförstånd för både pedagoger och föräldrarna. ”Man kanske undviker kontakt med en förälder på grund av att han eller hon inte kan svenska så bra” (Bozarlan, 2001, s17). Man kan kommunicera på många olika sätt, såsom genom kroppsspråk och visa bilder för att kontakten mellan förskolan och hemmet är oerhört viktigt för både pedagoger, föräldrar och självklart barnen. Genom hemmet kan pedagogerna lära sig mycket om barnen och hur de kan arbeta med dem, vilken hjälp behöver de osv.

”Barnen behöver mycket större tydlighet, återkommande muntligt information och individuellt bemötande.” (Bozarlan, 2001, s.109). Barnen behöver alltid något som lockar de eller är ”roligt” och spännande. Speciellt nya barnen i en ny plats behöver detta så att de skall vänja sig vid den nya miljön och tycka att det är roligt att vara där. Pedagogens bemötande är också oerhört viktigt för barnen vid första träffen. Det kan ge en klar bild för både barnen och deras föräldrar och kan känna sig trygga med andra. Genom leken kan barnen också lära sig mycket snabbare. ”Det finns en tanke bakom allting på förskolor, t.ex. att förmedla till föräldrarna att just leken är barnens viktigaste källa till inspiration och lärande” (Bozarlan, 2001, s.73) Som nämndes ovan gillar barnen allt ”roligt” och t.ex. genom leken kan barnen lära sig många nya ord, lära sig att vara delaktig och social människa som kan samspela med andra. Enligt Vygotskij är leken för barnet den viktigaste formen för lärande.

”Att utgå från barnets tidigare erfarenheter och kunskaper, när det ska lära sig svenska innebär att bekräfta barnet i stället för att förneka det.” (Carlgren, 1999, s,63). En del pedagoger rättar till barnet om det säger fel ord och som pedagog så är det viktigt att komma ihåg att huvudsyftet med språk är kommunikation, eftersom det kan ha negativ effekt på barnets vilja att använda minoritetsspråket (det svenska språket) i allmänhet. Ett bättre sätt än att avbryta barnet är att upprepa det barnet sa men i korrekt form. Barnet kan då imitera det spontant.

(Arnberg, 2004). Genom uppmuntran kan barnen känna sig trygga och kan våga mer att komma in med andra. Som pedagog kan man hjälpa barnen att våga prata, känna sig trygga och lyssnande av andra för detta kan hjälpa de att våga mer och komma till tals.

Arnberg (2004) nämner i sin bok två olika slags av tvåspråkighet, *simultan* och *successiv* tvåspråkighet. Simultan tvåspråkighet är när barnet lär sig två språk på samma gång, dvs. föräldrarna pratar var sitt språk med barnet. Successiv tvåspråkighet är när man pratar först det ena språket och sedan det andra. Det är likväl viktigt att veta att inläring av både simultan och successiv tvåspråkighet under den tidiga uppväxttiden kan leda till en högre nivå av tvåspråkighet.

”Det är viktigt att vi pedagoger inom förskolan är medvetna om hur viktiga representanter vi är för Sverige. Vi har ett stort ansvar för att spegla samhällets syn på hur vi ska bemöta och ta hand om barn. Vi ska förmedla det svenska samhällets värderingar och mål när det gäller förskolebarn. Vi ska bjuda på svensk kultur men samtidigt kunna ta del av det som barn och föräldrar har att erbjuda oss”. (Bozarslan, 2001, s.16). Att börja lära sig något nytt som barn eller vuxen kan uppleva som svårt och inte kan acceptera allt man ser. Där kommer pedagogernas roll som måste vara erfarna och bemöta dess barn/föräldrar på ett trevligt sätt. Vålbemötande kan ge trygghet och glädje hos både barnen och föräldrar som kan och vågar lämna deras barn på ett nytt ställe.

Arnberg (2004) upplyser om tre olika mål för föräldrar som vill fostra sina barn tvåspråkiga. Passiv, aktiv och hög grad av tvåspråkighet. **Passiv tvåspråkighet** är när föräldrarna pratar med och uppmuntrar barnet att lyssna på andra språket (svenska) så mycket som möjligt. **Aktiv tvåspråkighet** är när man förutom att man själv pratar med barnet, ökar barnets möjligheter att tala minoritetsspråket (svenska språket) med dem som har detta språk som modersmål. **Hög grad av tvåspråkighet** innebär att barnet är nästan lika duktigt i båda språken. Arnberg (2004) anser att föräldrarna kan vara förebilder för sina barn därför att föräldrarnas attityd till tvåspråkighet är viktigt. Om föräldrarna tycker att det är positivt att de tillhör två kulturer så kan det hjälper barnet att utveckla liknande positiva attityder i förhållande till sina två språk och kulturer.

3.3.Dubbelkulturell identitet hos tvåspråkiga barn

Arnberg (2004) sammanfattar de faktorer som är viktiga för att tvåspråkiga barn ska identifiera sig positivt med sina båda språk och kulturer med ett citat från Grosjean (1982). ”Om de två kulturerna värderas lika i hemmet, i skolan och i samhället i stort och om tillhörighet till två kulturer betraktas som lika värdefull som tillhörighet till en enda kultur, så kommer barn och tonåringar som har kontakt med två kulturer att godta bägge istället för att avvisa eller bli avvisade av den ena eller den andra.” (s.166). Arnberg (2004) påpekar att det är oerhört viktigt att tvåspråkiga barn får hjälp så tidigt så möjligt för att utveckla den tvåspråkiga identiteten positivt (s.35).

Pramling (1999) anser att barnets språkutveckling och identitetsutveckling går hand i hand, och vuxnas förhoppningar på barn har stor betydelse för den identitet som språkutveckling ger barn. Därför är det oerhört viktigt för barnen att vi som vuxna lyssnar, visa respekt för barnets åsikter och visar intresse för det som barnet säger.

3.4. Det sociokulturella perspektivet

Den ryska utvecklingspsykologen Lev Semonovitz Vygotskij (1896-1934) sammanför barns utveckling i ett sociokulturellt sammanhang. Vygotskijs grundtanke är att vi lär oss i samspel med andra och för att vidareutveckla det, vi behöver förebilder som vi kan härma.

Hans utvecklingspunkt är att barnen lär sig mest genom att samspela och samarbeta med andra. Vygotskij anser att människan är från början en genuint kommunikativ varelse och är inriktad mot att samspela med andra. Lärandet sker i interaktion mellan individer och att man i ett sociokulturellt perspektiv intresserar sig för hur individ och grupp tillägnar sig och utnyttjar fysiska och kognitiva resurser (Säljö 2000). Enligt Vygotskij barnet bygger sin kunskap och sina färdigheter i pedagogisk verksamhet, och men genom "dialog" med vuxna och duktiga kamrater. (Hagtvet, 2004, s. 24).

"Barn som utvecklas långsammare än andra är kanske ännu mer i behov av en verksamhet utan tidspress vid lärandeprocessen" (Hagtvet Eriksen, 2004), s.28. En del barn kan behöva mer tid för att lära sig och som pedagog måste man ta hänsyn till varje barns behov. Barnen är också olika och lär sig olika fort. "Pedagoger kan skapa motivation, men de kan inte göra mycket åt bristen på koncentration och motivation, därför måste stimuleringen ske utifrån barnets förutsättningar och med barnets motivation som motor för allt lärande." (Hagtvet, 2004, s. 23). Via dialog med barnen kommer nya begrepp från de vuxna som de hjälper barnet att utveckla det till sina egna genom att använda dem i nya sammanhang. Carlgren (1999) betonar att barnet lär sig tillsammans med andra genom att vara med i gemensamma aktiviteter där såväl betydelser som handlingar byggs i gemensamma aktiviteter som uppförs i en social förhandlingsprocess. "Det är genom kommunikation som individen blir delaktig i kunskaper och färdigheter. Det är genom att höra vad andra talar om och hur de förstår sig världen, som barnet blir medvetet om vad är intressant och värdefullt att urskilja ur den mängd iakttagelser som man skulle kunna göra i varje situation. Barnet föds på detta sätt in i interaktiva och kommunikativa förlopp som redan pågår och i dessa förlopp finns perspektiv på och förhållningssätt till omvärlden redan inbyggda." (Säljö, 2000, s. 37).

Barnet kan utföra en uppgift eller en färdighet som det inte klarar av på egen hand, men i samarbete med en mer kompetent person. (Hagtvet, 2004, s.40).

Som pedagog och även andra vuxna har stort ansvar för barnens utveckling och deras stimulering för att visa vägen till det mångkulturella samhället. Enligt Säljö är människan en biologisk varelse som samtidigt lever i en sociokulturell verklighet med tillgång till olika slags hjälpmedel. "I en sociokulturell teoriram är föreställningen om en ändpunkt i mänskligt utveckling orimlig. Eftersom de kulturella redskapen - de psykologiska/språkliga lika väl som de fysiska, hela tiden förändras och förfinas, kommer människors kunskaper och intellektuella förmåga på motsvarande sätt att utvecklas och förändras" (Säljö 2000, s.71).

Kommunikation är den viktigaste aspekten för de barnen. För genom kommunikation kan barnen skapa sin egen förståelse. Kommunikation hjälper dem att bli sociala individer som kan kommunicera utan svårigheter. "Kommunikation föregår tänkande och att lära sig ett språk är att lära sig att tänka inom ramen för en viss kultur och en viss samhällelig gemenskap." (Säljö 2000, s.67) När barnet lär sig ett språk, lär det sig att skapa kontakt med och ingripa i sin omgivning med hjälp av språkliga tillgångar. Språket blir ett redskap för att kunna vara delaktig i verksamheten. "När det gäller kommunikation finns inga klara gränser mellan tal och tänkande. Det handlar om att ge och ta mening i samspel med andra människor". (Säljö, 2000, s.152).

Enligt Vygotskij är lärande en funktion av interaktion med andra. Människan växer upp i en social värld och hennes föreställningsvärld och kunskaper får sin näring i det sätt att tänka, kommunicera och agera som utmärker hennes sociokulturella omgivning.

Det sociala samspelet mellan barnen och pedagogen är viktigt anser Säljö och han anser att människor är kulturvarer som samspekar och tänker tillsammans med andra människor i vardagliga verksamheter. ”Genom dialog utmanar den vuxne barnets tänkande då deras språk och ord inte har samma innebörd” (Carlgren, 1999, s. 75). Genom kommunikation har barnen möjligheten att lära och utveckla sitt språk. Kommunikation kan hjälpa barnet att bli deltagande som individ och kan ta till sig nya sätt att tänka, resonera.

3.5. Den närmaste utvecklingszonen

Den närmaste utvecklingszonen innebär vad barnet kan klara av att göra med hjälp av andra. Barnet kan efterbilda handlingar som går utanför dess egen förmåga samt införliva dessa genom att använda de nya kunskaperna i meningsfulla sammanhang.

Säljö (2000) talar i sin bok om den närmaste utvecklingszonen. Det är Vygotskijs sätt att se på människors utveckling och lärande. Vygotskij preciserade denna utvecklingszon som ”avståndet” mellan vad en individ kan utföra ensam och utan stöd å ena sidan vad man kan utföra under en vuxens ledning eller i samarbete med mer kunniga kamrater. ”Via språket får barnen nya begrepp från de vuxna - begrepp som de sedan gör till sina egna genom att använda dem i nya sammanhang.” (Carlgren, 1999, s.13) Det som barnet lär sig i en samarbetsituation idag, kan det utföra självständig imorgon. Utvecklingen sker i samspel med omgivningen. När det gäller pedagogik hävdar Vygotskij att det viktigaste i all undervisning är samspel, dialogpedagogik. För att veta vilket utvecklingsstadium som barnet befinner sig på, menar Vygotskij, kan man inte bara se till vad barnet behärskar just nu. Man ska istället tillsammans med barnet hjälpa och visa vägen till ett bättre utveckling och som vuxen kan man gå efter barnets behov.

3.6. Den kognitiva utvecklingen för tvåspråkiga barn

Arnberg (2004) refererar till Werner Leopold som påstår att tvåspråkighet kan påverka barnets kognitiva utveckling. Den utvidgande erfarenheten av att utsättas för två kulturers effekt och utvecklar en anpassbar attityd som ett resultat av att ständigt vara tvungen att växla mellan de två språken. Detta är en av flera faktorer som påverkar barnets kognitiva utveckling. Enligt forskarna får det tvåspråkiga barnet som en följd av kontakten med två språk en ökad känslighet för vissa synvinklar av språket jämfört med vad enspråkiga barn har. ”Man har t.ex. i vissa undersökningar funnit att tvåspråkiga barn är bättre på att upptäcka grammatiska fel i satser än vad enspråkiga barn är” (Arnberg, 2004, s.43).

Arnberg (2004) refererar till Jim Cummins som upplyser om två sätt på vilket barnet får utveckla sin tvåspråkighet. *Subtraktiv tvåspråkighet* är när barnet har fått lära sig ett andraspråk på bekostnad av förstaspråket och detta kan tänkas ha negativa effekter på den kognitiva utvecklingen. *Additiv tvåspråkighet* är när första och andraspråket har fått utvecklas vid sidan av varandra och detta tros påverka positivt till den kognitiva utvecklingen. Man kan alltså säga att ofullständiga kunskaper i två språk medför negativa effekter på den kognitiva utvecklingen (Arnberg, 2004).

3.7. Språk och Lekens betydelse för barns språkutveckling

I förskolans uppdrag står det att leken är viktig för barns utveckling och lärande. Det står även att leken är ett medvetet bruk för att främja varje barns utveckling och lärande ska präglas verksamheten i förskolan.

”I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem.” (Lpfö 98) Vygotskij anser att det är leken som formar människans aktivitet och handling. I leken blir barnet medvetet om sina egna handlingar och motiv. Där utvecklas barnets vilja, målinriktning och sociala förståelse. Leken uppstår som ett behov i barnets verklighet.

”Leken är barnens eget, informella sammanhang för lärande.” (Carlgren, 1999, s.45). Carlgren (1999) refererar till Lindqvist som hänvisar till Vygotskij som anser att leken är för barnet den viktigaste formen för lärande. Det är för att genom leken utvecklar barnet medvetande om världen. I leken är känsla, tanke och vilja en helhet. Genom den visar barnet sin fantasi i handling. Genom leken utvecklar barn tillsammans med andra nya relationer till objekt och företeelser i sin omvärld. (Carlgren 1999). Carlgren (1999) refererar till Vygotskij när han talar om att leken är ”ett kulturellt uttryck där den vuxne får en central roll i leken genom att delta och agera i dialog med barnen i leken, Pedagoger ses som mediator”. Detta leder enligt Vygotskij till rikedom och mångfald i leken och lärandet. (Carlgren, 1999, s.75).

Arnberg (2004) anser att tolkningen att små barn inte kan ta till sig nytta av att höra språket av andra innan de själva kan tala är fel. Arnberg menar att barn lär sig mycket av att vara delaktig i samtal, genom att muntligt samverka med sina föräldrar under vardagsarbeten som t.ex. att klä sig, äta, gå till förskolan osv. När barnet blir större blir kunnandet att förstå språket bättre än att tala själv.

Enligt Arnberg, är det djuptänkta aktiviteter att läsa böcker och berätta sagor för barn. Det skapar en nära känslomässig kontakt mellan barn och föräldrar. Att lära barn från tidig ålder att böcker är roliga och viktiga, det kan öka barnets ordförråd och ge det kontakt med nya språkliga mönster, öka barnets fantasi och hjälpa barnet att förstå sina känslor genom att ge det en möjlighet att känna igen sig med andra (Arnberg, 2004).

3.8. Tvåspråkighet och språkutveckling

Arnberg (2004) nämner i sin bok de vanligaste frågor som invandreföräldrar ställer. Den vanligaste frågan är om tvåspråkigheten kommer att ha en negativ inverkan på barnets språkliga utveckling. En del är oroliga och fundersamma om tvåspråkigheten är en orsak till förseningen när barnet ska börja lära sig tala och om tvåspråkigheten kan påverka barnets svenskinläring negativt. En annan fråga är oroligheten om att barnet kommer att blanda språken.

Arnberg refererar till Taylor (1974) i en undersökning som menar att tvåspråkighet hos barn förorsakar försening i att lära sig tala, men det finns även undersökningar som säger att ”tvåspråkiga barn inte försenas när det gäller de första ordens inläring, eftersom sådana ord knyts till begrepp som memorerade etiketter” (Arnberg, 2004, s.46).

Emellertid, menar man att barnet kan försenas vid något högre ålder, då ordförrådet

växer i samband med barnets inläring av "etikettsbegreppet", dvs. förståelsen av att begrepp har namn. Detta tros bero på att tvåspråkiga barn hör två etiketter på de flesta begrepp, "vilket leder till en mindre systematisk inverkan av etiketterna än vad fallet är för det enspråkiga barnet" (Arnberg, 2004, s.46). I en annan undersökning talar man om att i familjer där ingen av föräldrarna pratar svenska kan barnen ha lika goda kunskaper i svenska som barn som har svenska föräldrar. "Förutsatt att det finns tillräckligt många möjligheter att komma i kontakt med svenska språket utanför hemmet" (Arnberg, 2004, s.47). Förskolan är det mesta platsen som barnen kan umgås med andra barn eller pedagoger och prata det svenska språket. I fyraårsåldern kan barnen bli mer känsliga och börja skapa sin identitet. Människan sammanför sin identitet med sitt språk och de barn som får en negativ reaktion på ett språk, kan vägra att tala i det språket bara för att undvika felet och inte känna sig okunnig.

Arnberg (2004) lägger tonvikten på att tvåspråkighet inte får leda till i att barnet inte kan något av språken bra, "eftersom språket är ett så utomordentligt viktigt redskap när det gäller inläring, tänkande, identitetsutveckling osv." (Arnberg, 2004, s.154).

3.9.Kodväxling

Ladberg (2003) framhäver att det finns en böjelse bland enspråkiga föräldrar med tvåspråkiga barn att bli oroliga över att barnen blandar ihop två språk när de pratar eftersom de tror att detta kan stoppa barnen från att lära sig ett nytt språk på ett grundligt sätt. De vill att barnen ska hålla sig till ett språk, vilket kan leda till att barnen inte får uttrycka sig spontant.

(Ladberg, 2003, s.30) Enligt Arnberg är kodväxling att man växlar mellan olika språk, ibland med tänkande och ibland utan, men bara i samtal med andra tvåspråkiga och oftast i informella sammanhang, d.v.s. familjemedlemmar eller vänner.

Kodväxlingen kan ske antingen med ett ord eller en mening från det ena språket i ett yttrande på det andra språket. Det är det "vanligaste kanske att barnet lägger in ett ord från ett språk i ett annat, därför att man inte har lärt sig motsvarande ord på det språket". (Ladberg, 2003, s.27).

Flerspråkiga barn växlar automatiskt mellan språken, det är en del av den flerspråkiga behörigheten. "Kodväxlingen har i allmänhet en specifik social funktion, även om talarna inte behöver vara uttalat medvetna om denna. Det rör sig ofta om markering av dubbel identitet i någon bemärkelse eller att man markerar sin lojalitet med andra talare som också är tvåspråkiga och hör till en speciell talgemenskap". (Benckert, m.fl. 2008, s.56).

I många forskningar har det visat sig att barnen växlar, lånar eller använder ord från olika språk i olika sammanhang och detta är inget att oro sig för. Många har trots detta förstått kodväxling som ett minus eller att barnen inte kan behärska sina språk.

4.Metod

Detta avsnitt kommer att handla om vilka metoder jag har valt att arbeta med när jag gör min undersökning. Det kommer även att handla om metodval samt vilka redskap jag använt mig av samt beskriva mitt urval, lite om informanternas bakgrund och genomförandet av min undersökning.

4.1.Metodval

I min studie ville jag få kunskap om hur man jobbar som pedagog med tvåspråkiga barn och vilka metoder man använder som kan stödja barns språkutveckling. Och även vilka viktigaste saker man bör tänka på när man jobbar med tvåspråkiga barn? För att uppnå mitt syfte har jag valt att göra en kvalitativ undersökning med hjälp av intervjuer.

Jag valde kvalitativ undersökning för att få kunskap om vad pedagogerna har för förståelse för sitt arbete och varför de arbetar på det sättet. ”Huvuduppgiften för det kvalitativa synsättet är att tolka och förstå de resultat som framkommer, inte att generalisera, förklara och förutsäga” (Stukát, 2005, s.32).

Med kvalitativ metod kan man komma åt informanternas tänkande om sitt arbete, och varför de arbetar på det sättet. Syfte med denna metod är att jag vill redogöra för vad informanterna vill tala om och ge uttryck åt i sitt arbete. Genom intervjuer kan jag möjligen få tydliga svar. Jag har fört både anteckningar och spelat in en del av intervjuer (Bilaga A, Bilaga B och bilaga C). Då blir det också lättare att komma ihåg svaren.

Det är värdefullt att ta del av vardagliga erfarenheter och få en bättre förståelse för den miljö som man undersöker (Stukát, 2005). Genom mina erfarenheter som jag fått med mig under VFU i mångkulturella områden har jag fått kunskaper om vilka svårigheter de tvåspråkiga barnen har i förskolan för jag känner att det är ”en del av mig själv” eftersom att jag själv är tvåspråkig. Jag har informerat pedagogerna som jag intervjuade om mitt syfte med undersökningen och att jag gärna ville spela in deras svar. Jag har även bekräftat att ingen kommer att lyssna på inspelningarna förutom mig. Jag har delat in intervju svaren i olika tema så att det blir mer strukturerat och tydligt för läsaren.

4.2. Urval

Jag har gjort mina intervjuer i ett mångkulturellt område med sex förskollärare från två förskolor för att få möjlighet till en bredare uppfattning. Jag har även intervjuat två grupper med sex arabisk talande föräldrar för att nå mer information på en kort tid. Alla föräldrar som jag intervjuade hade en gemensam bakgrund och språk.

I början kontaktade jag personalen på förskolan via telefon och frågade om jag skulle kunna få tillåtelse att intervjua dem och en del av barnens föräldrar. De välkomnade mig varmt och blev intresserade av undersökningen. Dagen efter besökte jag förskolan och träffade pedagogerna samt lämnade in ett brev till föräldrarna på arabiska/svenska där jag presenterade mig och vad undersökningen skulle handla om. Jag har även meddelat att intervjun kommer att ske på arabiska. Jag fick hjälp av pedagogerna med att skicka brevet till föräldrarna. När det gäller de intervjuade föräldrarna har jag inte valt någon speciell grupp, som avsåg t.ex. om hur länge föräldrarna bott i Sverige eller om de är utbildade. Det var personer som var slumpartat valda. Jag valde de informanterna som jobbar i mångkulturella områden och som hade arbetat länge med mångkulturella barngrupper eftersom jag ansåg att de hade mest erfarenhet.

Modersmålspedagogen fick jag tag i genom en bekant som jobbar i en förskola i närheten. Två av förskollärarna känner jag till sedan tidigare. Det var lätt att få till en intervju med de två pedagogerna, för att de visste vem jag var. Jag tror det finns både positiva och negativa sidor av att välja någon man känner innan, men i mitt arbete kändes det som positivt eftersom alla kände sig trygga och var ganska öppna när jag ställde frågorna eller när de svarade.

4.3. Avgränsning

Jag har valt att intervjua enbart arabisktalande föräldrar för att underlätta intervjuerna. Eftersom jag själv talar det språket så tycker jag att det kommer underlätta kommunikationen med föräldrarna för att de kommer att känna sig trygga och kan uttrycka sig utan språksvårigheter.

De flesta förskollärare var enspråkiga utom två som var flerspråkiga.

4.4. Presentation av informanterna

Under detta avsnitt kommer jag att presentera informanterna som jag har intervjuat. Hur länge de har arbetet i denna verksamhet och vad de har för utbildningar, bakgrund, ålder osv. Jag kommer att nämna personerna med påhittade namn.

Janni är en enspråkig pedagog som är 35 år gammal. Hon har jobbat i förskollärare yrket i nästan 10 år men hon har bara jobbat 4 år på denna förskolan.

Barbro är också en enspråkig pedagog som fyller 50 år snart. Hon har utbildat sig till förskollärare för mer än tjugo år sen och har jobbat i många andra förskolor. Hon har jobbat tio år på denna förskolan.

Ulrika är en enspråkig pedagog som är 32 år gammal. Hon har jobbat på denna förskolan sen hon examinerades för nästan 7 år sedan.

Paula är en tvåspråkig pedagog som är 45 år gammal. Hon kom ursprungligen från Latinamerika för nästan 20 år sedan. Hon har utbildat sig till förskollärare för fem år sedan. Hon har jobbat som barnskötare innan i några år. Hon talar både svenska och spanska.

Lisa är en enspråkig förskollärare som är 25 år gammal. Hon är nyexaminerad och har jobbat på denna förskolan i några månader.

Amina är en tvåspråkig pedagog som är 29 år gammal. Hon kommer ursprungligen från mellanöstern. Hon har jobbat på denna förskola i två år och har utbildat sig till förskollärare för två år sedan.

Reem är en tvåspråkig som är 41 år gammal. Hon har barnskötareutbildning och jobbar även som modersmålspedagog för två år sedan.

4.5. Genomförande

Jag började detta arbete med att läsa lite om ämnet som jag har valt, för att känna att jag har en bakgrund, sedan kontaktade jag förskolorna, för att börja med min undersökning.

Först har jag ringt de förskolorna och presenterat mig samt frågat om jag skulle kunna komma och informera lite mer om mitt arbete. Då fick jag lämna en lapp där jag presenterar mig själv och mitt arbete. Jag fick även chansen att gå runt på förskolans 3 avdelningar och fick se på olika material som de använder för barns språkutveckling. Jag och pedagogerna bestämde tider för intervjuer till både pedagoger och föräldrarna. Jag lämnade också lappar till föräldrarna och med hjälp av pedagogerna på både förskolorna lämnade jag ett brev till de arabisktalande föräldrarna med intervjutider.

4.6. Bearbetning

Jag har lyssnat på alla intervjuer och försökt sammanfatta allas svar. Jag har gått igenom en del anteckningar. Stukat (2005) beskriver i sin bok att transkriberingen är tidskrävande samtidigt att det insamlade material kan bli flera antal sidor (Stukat, 2005). Det var ganska svårt att sammanfatta svaren för att en del pratade ganska fort. Det har till varit stort hjälp att spela in en del intervjuer för att komma ihåg alla svar. Men en del föräldrar ville inte att jag skulle spela in deras röst, så var jag tvungen att anteckna en del.

4.7. Etiska grundregler

Inför intervjuerna hade jag informerat alla om att allt som jag kommer att skriva om och att de är anonyma d v s personernas namn eller förskolans namn nämns inte. Innan jag började spela in intervjun hade jag också meddelat att det var enbart jag som skulle lyssna på inspelningen, som skulle vara en hjälp för min undersökning. Tanken med det var att deltagarna skall känna sig trygga och kunna uttrycka sig fritt. Detta för att visa etiska hänsyn såsom informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet för att i grunden skydda undersökningsspersoners okränkbarhet enligt Stukat (2005).

4.8. Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Jag spelade in intervjuerna och försökte vara noggrann med att redovisa allt som informanterna talade om. Det är ganska svårt att vara så noggrann i praktiken speciellt i de kvalitativa undersökningarna. På grund av att var och en har sin egen förståelse vid tolkningen, ser man fakta från olika perspektiv. Jag höll mig till de enkla frågorna som jag ställde till respektive informant men följdfrågorna varierades beroende på vad informanterna hade för svar. Det hände att jag ibland kom på olika följdfrågor vid vissa tillfällen. Jag lyssnade på en del band inspelningar och sedan transkriberade jag dessa inspelningar så ordagrant så möjligt. Det innebär att tolkningarna varken var falska eller subjektiva men jag försökte göra min bästa för att vara noggrann vid anteckningen av informanterna. Trots att jag försökte redovisa materialet neutralt var det möjligt att viss information förlorades samt att missförstånd eller misstolkningar kunde uppstå.

Naturligtvis har varje människa sitt eget synsätt vid tolkningen av olika fenomen eller frågor. Enligt Stukat (2005) är det svårt att generalisera undersökningens resultatet och dra generella slutsatser vid kvalitativa studier. Min undersökningsgrupp omfattade ett litet antal personer i ett mångkulturellt område och därför kan man inte generalisera resultatet, men kanske se en tendens.

4.9. Reliabilitet och validitet

Stukat (2005) skriver att validitet är ett betydligt svårare och mångtydligt begrepp och syftar på om undersökningen mäter det den syftar på att mäta.

Jag känner att jag har undersökt det som jag har till avsikt att undersöka, men det resultat som jag fått fram belyser bara hur man jobbar med tvåspråkiga barn och vilka metoder man använder man i bara två förskolor från samma kommun.

Jag har fått ta del av hur det ser ut på de två förskolorna som jag besökt, men om jag skulle har gjort min undersökning på några andra förskolor skulle resultatet kanske se helt annorlunda ut. För att få en så verklig bild som möjligt i detta arbete har jag valt att göra två intervjuer på två förskolor med tre pedagoger från varje förskola.

Jag har försökt få fram ett arbete med hög validitet och med de förutsättningar jag haft känner jag att jag lyckats ganska bra.

Reliabilitet enligt Stukat (2005) är hur bra mitt mätinstrument på att mäta. Det finns reliabilitetsbrister som kan uppstå under en intervjuundersökning menar Stukat (2005), Reliabilitet är ett mått över hur tillförlitligt ett instrument eller tillvägagångssätt är för att ge samma resultat vid olika tillfällen, men i övrigt lika omständigheter.

Jag känner att mitt arbete har en god reliabilitet. Jag valde att ställa samma frågor till alla pedagogerna för att stärka reliabiliteten i min undersökning.

Enligt Patel och Davidson (2003) är det viktigt att man inte ställer ledande frågor och kontrollerar så att man har uppfattat svaren korrekt under en intervju. De frågor som jag har

förberett innan, var öppna och inte ledande tyckte jag. Alla informanterna som jag intervjuade var nöjda och säkra när jag ställde mina frågor.

5. Resultatredovisning

Under detta avsnitt kommer jag att skriva svaren som jag fick av informanterna. Jag har delat in svaren under smårubriker, för att svaren skulle bli tydligare.

5.1. Intervjuer med förskollärarna

Synen på Tvåspråkighet.

Samtliga förskollärare anser att två eller flerspråkiga barn är mycket positivt. De tycker att det är både spännande och roligt att ha dessa barnen i verksamheten. ”Det skulle vara tråkigt här om alla barn skulle kunna tala flytande svenska och kan allting, vad skulle vi pedagogerna göra här” sa Janni. Barbro tycker att tvåspråkighet är givande för både pedagoger och de barnen, för att vi pedagoger kan lära oss mycket om barns olika kultur: ”jag får mer tydlig bild när jag ser de olika människors kultur eller religion än att läsa eller gå i en kurs” sa hon.

En del av förskollärarna påpekar att en del föräldrar inte skickar sina barn till förskolan varje dag. Detta kan leda till att barnen kan missa en del av det vi lär ut till andra. ”Det blir svårare om föräldrarna inte samarbetar med oss, vi vill ju deras barns bästa” sa hon.

En annan pedagog fortsatt med att de frånvarande barnen kan känna sig otrygga eller främmande varje gång de kommer till förskolan. ”De hinner inte vänja sig vid miljön, oss pedagogerna och kamraterna och detta är ju synd!” sa hon.

Ulrika uttrycker det på det sättet att en del av de barnen kan ha några svårigheter, när de inte kan säga det de vill till kompisarna och då kan det leda till småbråk mellan dem i barngruppen. Eller så kan de barnen som inte kan svenska språket känna sig mobbade av de andra. ”Men vi här försöker alltid vara med i barngruppen när de är tillsammans och ser till allas behov”, sa denna förskollärare.

Barbro påpekade att det kan hända att det dyker upp svårigheter när man jobbar med tvåspråkig barngrupp. ”För några år sedan hade vi åtta barn som hade samma modersmål och de brukade alltid prata på deras språk och skratta vid matborden eller på samlingar osv. Vi hade det lite jobbigt. Dessutom hade vi ingen modersmållärare och jag tycker att det är viktigt ibland att veta vad de barnen säger” sa hon.

De flesta av förskollärarna som jag hade intervjuat ansåg att det var spännande med tvåspråkiga barn för att det handlar inte bara om barnens språk, utan mycket annat såsom kultur, religion och identitet.

Idag lever vi i ett mångkulturellt samhälle och det är viktigt att de svenska barnen ska få chansen så tidigt för att lära känna andra människor som har en annan kultur. Alla på förskolan har stort respekt för andras kultur. ”Vi hade aldrig haft något problem när det gällde kultur eller religion” sa Barbro. ”Vi alla här både på förskolan och även föräldrarna till barnen är medvetna om sådana ämnen. Och om det är något oklart för oss eller de, så får vi en förklaring”.

En annan pedagog nämnde att det är synd att det inte finns många svenska barn i de mångkulturella förskolorna för ”då missar de en del inläring om andra människors kultur, exempel på det i vår avdelning har vi bara ett svenskt barn. Och det kan vara lite ”jobbigt” för både det svenska barnet och de flerspråkiga barnen. Då skulle de barnen se att det svenska är mer ”duktigare” än de och det kan skapa lite åtskillnad i gruppen. Även när vi gör aktiviteter för språkutveckling på mindre nivå kan det svenska barnet tycka att de här uppgifterna är för lätt.”

En annan förskollärare Paula påpekade det som sagt ovanför att ”det skulle vara mer givande både för svenska och utländska barn om det skulle vara delat jämnt på förskolor, alltså halva gruppen svenska barn och den ena utländska barn, då skulle både få en del utveckling på olika saker.” För att även barnen som inte kan svenska skulle lära sig mycket snabbare genom kontakten med de svenska barnen. Barnen kan lära av varandra snabbare än man tror för att de kommer att vara tillsammans i alla moment, på samlingar, i leken osv. ”Barn lär inte av vuxna, barn lär av barn” sa Paula

En viktig orsak till barns språkutveckling är kommunikation påpekade en pedagog. Man måste alltid prata med barnen och det gör vi alltid här hos oss sa hon. T.ex. när vi klä på barnen så är vi inte tysta utan vi pratar, och säger nu tar du på dig jackan, skorna osv. ”Barnet måste höra de kommunikationerna hela tiden så att de använder de senare när deras språk har utvecklats”. Pedagogerna på denna förskola hade haft föreläsningar om tvåspråkiga barn. De fick olika tips om hur man ska jobba med de barnen samt böcker som chefen hade köpt in till alla avdelningar. ”Det är viktigt att vi lär oss eller få chansen att bli inbjudna till sådana föreläsningar, för det hade varit en stor hjälp för oss som jobbar med flerspråkiga barnen.”

Pedagogerna observerar barnens alla moment och de gör IUP för varje barn för att se barnens utveckling varje termin. och sedan meddela de det till föräldrarna i ett utvecklingsamtal.

Modersmål

De flesta förskollärarna som jag intervjuade ansåg att modersmålundervisning är oerhört viktigt för barns språkutveckling. ”Klart att barnen ska prata på sitt modersmål hemma och vi här på förskolan ska lära barnen det nya språket, alltså svenskan, då kan det hjälpa barnen att utveckla båda språken” sa Ulrika.

Modersmålundervisning räknas också som en hjälp för pedagogerna. För att genom kontakten med modersmålläraren kan vi veta mycket om barns språkutveckling och vad behöver detta barn för att utveckla sitt språk.

Pedagogerna på denna förskola påminner alltid föräldrarna om hur viktigt det är att de läser böcker för sina barn på deras modersmål för det kan öka barns ordförråd. En förskollärare anser att modersmålundervisning borde ha mer tid för planering eller undervisning. En timme i veckan är oerhört lite och då hinner inte barn lära sig något. Vi har diskuterat att vi ska förlänga modersmålundervisningen så att barnen kan utnyttja detta och hinna att lära sig och inte känna sig stressade.

Förskollärarna ansåg också att undervisningen inte har tillräckligt många variationer. Det borde vara bra om modersmålspedagogen planerar lite extra eller hittar på flera metoder som är bra för barnets språkutveckling. Janni påpekade att det borde finnas samarbete mellan pedagogerna på avdelningen och modersmålspedagogen så att de kan se eller jämföra barns språkutveckling i både språken

Samtliga förskollärare påpekade att de flesta modersmålpedagogerna är inte utbildade, utan bara kan prata samma språk som barnen och har barnskötareutbildning. ”Vi som pedagoger vill belysa att man måste vara kunnig på planeringen och hur man jobbar som pedagog med barnen som har ett annat språk. Därför vill vi att höga krav skulle ställas på modersmålpedagogerna” sa Lisa. Genom planeringen eller kontakten mellan modersmålläraren och andra pedagoger kan man veta mycket om barnens språkutveckling och vilka behov skulle de barnen ha hjälp med. ”Språket är en del av allting och modersmål betyder identitet och de kan ge möjligheten att kommunicera med familjen och släktingar. Ett starkt modersmål kan stödja att utveckla ett annat språk, med modersmål kan språket lättare utveckla kunskap som kan vara ett stöd till att lära in det nya språket” sa en förskollärare.

Metoder för barns språkutveckling

I den aktuella förskolan använder de en del aktiviteter som de anser kan hjälpa de tvåspråkiga barnen till en bättre språkutveckling och inläring. Pedagogerna på denna förskola läser mycket för barn. Det gör de varje dag efter lunch. De använder också flanosagor ibland (det är när man visar bilder medan man berättar sagan, sedan klistrar man bilden man har visat på en liten tavla som kallas flanotavla). En av förskollärarna anser att genom flanosagor kan barnen lära sig mycket. ”För att genom bilder kan barnen skapa sin förståelse, och barnen lär sig mer när de titta på bilderna” sa Amina.

Lisa påpekade också att teater- sagor kan göra barnen mer intresserade av sagostunder. ”Vi har planerat och gjort/köpt material såsom dockor, teaterinställning. För att vi kommer att börja att jobba med teater sagor och ser om barnen kommer visa lika intresse som de visar för flanosagor” sa Janni. De använder även ”kort sagor” dvs. de visar ett kort för barnen och frågar om vad som finns det på bilden, vilken färg har den osv. ”Med det vill vi att barnen ska komma till tals och ska våga prata framför andra. Detta kan också vara en bra träning för hjärnan, att få barnet tänka och säga svaret efter tänkandet” sa Paula.

De gör alltid besök på biblioteket en eller två gånger i månaden för att låna nya böcker. Amina sa att barnen kan tycka att det är tråkigt om vi läser samma böcker hela tiden, för barnen kan bli lätt uttråkade och tappa intresset. Alla förskollärarna var samstämmiga om att sagoläsning var en viktig faktor i barns språkutveckling/inläring. Genom att lyssna till sagor får barnet också lära sig hur en berättelse är uppbyggd med en början, mitten och ett slut. Sagostunden skapar också tillfälle till lyssnande sa en pedagog.

Barbro anser att det är viktigt som pedagog att man alltid välja böcker eller material som barnen är intresserad av eller att välja enkla/ roliga böcker för barnen. Det är också viktigt att skapa en lugn och mysigt miljö innan läsningen så att barnen ska tycka att det är roligt med sagoläsningen och visa intressen. ”Vi jobbar mycket med rim och ramsor, för en del barn tycker att det är jätte roligt. Samtidig tycker vi att rim och ramsor är bra för barns språkutveckling. Det kan även stimulera barns tänkande genom att titta t.ex. på två bilder som rimmar exempel på det (tand / hand). De tittar och prövar, uttalar orden, sedan väljer de den rätta bilden efter att de sagt det och hört de bilderna som slutade på samma ljud. Vi sjunger också mycket under samlingen eller när vi har gympa med barnen. Genom sång kan barnen lära sig nya ord och alla skall våga sjunga för att de ser ju att alla sjunga och då alla ska känna sig trygga och lika värda”.

Kunniga pedagoger som arbetar med varierande metoder och observationer och

kartlägger barnets språkutveckling hela tiden. På så sätt kan man nå bra resultat anser pedagogerna på denna förskolan.

Föräldrarnas roll

Samtliga förskollärare lägger tonvikten på föräldrarnas samarbete med förskolan. De anser att föräldrarna kan spela en stor roll i deras barn språkutveckling. Alla pedagogerna som jag intervjuade sa att de har ganska bra samarbete med föräldrarna och att föräldrarna alltid visar intresse för sitt barnspråkutveckling. De frågar alltid om tips eller vad de hjälpa barnen med för att utveckla svenska språket. De säger alltid till föräldrarna att de skall låta sina barn prata på sitt språk och att de inte ska vara oroliga för att deras barn inte kan det svenska språket. Barnen kommer att lära sig bra svenska genom kontakten på förskolan eller med andra barn och vuxna.

Det är svårt att erbjuda uppgifter till föräldrar dvs. att träna språket genom språklekar eller läsa böcker på svenska för sina barn om själva föräldern inte kan det svenska språket. För några år sedan hade de haft ett barn vars föräldrar var analfabeter och då var det jätte svårt för dem att säga det de ville till dem, när det gäller t.ex. barnets språkutveckling och vilka behov det barnet har.

Paula anser att ”om föräldrarna är kunniga i det svenska språket eller bara visar intresse för att lära sig, kan detta stimulera barnens nyfikenhet och intressen för att lära sig det nya språket”. De har alltid gott samarbete med de flesta föräldrar. De brukar ha samtal som rör deras barns språkutveckling. Det säger att detta är jätte viktigt att de som pedagoger visar intressen och förtroende till föräldrarna. För att genom det kan de fånga upp föräldrarnas tankar och funderingar, som kan vara en hjälp på hur ska de kunna stödja både barnet och föräldern.

5.2.Intervju med modersmålpedagog

Jag har intervjuat en modersmåls lärare, Amina, för arabisktalande barnen. Hon har jobbat som modersmåls lärare med arabiska barn i nästan 8 år. Hon hade utbildat sig som arabiska lärare i grundskolan i sitt hemland och hade jobbat med det i nästan 12 år. I Sverige har hon läst barnskötareutbildning. ”Jag är väl kunnig på arabiska språket därför blev jag anställd, dessutom har jag ju erfarenhet av att jobba med barn” berättade hon. Hon har jobbat som barnskötare i två år. Efter de två åren började hon jobba som modersmåls lärare. Då är hon ansvarig för de arabiska barnen under en hel dag varje vecka och de pratar bara arabiska hela dagen. Hon och barnen gör olika saker som har betydelse för barns språkutveckling. Hon har planerat med pedagogerna i denna förskola om vad de skulle göra under t.ex. denna månad för att de barnen skall utveckla sitt hemspråk. Alla pedagogerna är eniga om att genom läsning kan barnen utveckla sitt språk. ”För att det kan hjälpa barnen att öka deras ordförråd och när man visar bilder på sagor kan barnen koppla bilden till orden och då kan det göra de mer förstådda” sa hon. Hon berättade även om att de gör en samling med bara henne och de arabisktalande barnen, de sjunger, berättar folksagor/läsa böcker på arabiska, sedan diskutera de lite om sagan. De räknar lite matematik. Sedan går de ut till skogen och pratar lite om växter och allt som de ser i skogen på arabiska. ”Det som är roligt ibland, är att en del barn när de ser någonting som de är intresserat av så frågar de mig om vad den heter på svenska, så de barnen har faktiskt en förståelse om att de pratar två språk” sa hon.

De gör också alltid besök till biblioteket och lånar böcker på arabiska, även barnfilmer som en del barn tycker om och vill låna varje gång de är där. Hon brukar alltid läsa samma böcker som det finns på svenskan, t.ex. det finns Alfons böcker som är översatt till arabiska, finns även pippi och många andra böcker. För då skulle barnen förstå den när de höra den på

svenska. Även de kända sagor såsom Rödluvan, Snövit, Askungen, alla vet vilka de är för att dem har de på arabiska också. ”Att läsa böcker för barnen är oerhört viktigt. För att det kan hjälpa barnen att öka deras ordförråd, samtidigt är det bra för de när de har sagoläsning på svenska. Då kan de tycka att det är lika roligt!” sa hon. Hon brukar alltid informera föräldrarna om det de gör på modersmålundervisning och de föräldrarna som hon hade träffat var medvetna och mycket intresserat av modersmålundervisningen. Och ville gärna att sina barn skulle lära sig prata och skriva bra på sitt hemspråk. ”De tycker att det går utmärkt för deras barnsspråkutveckling på arabiska och barnen berättar alltid det vi gör och tycker att det är roligt” sa hon. Modersmålundervisning är också en slags trygghet för en del av barnen berättade hon. För att de har här i gruppen några barn som har bott i Sverige i några månader. ”Och sådan undervisning kan hjälpa de att komma in i gruppen och samarbete med andra barn utan problem” sa Amina.

Amina skulle vilja att alla pedagoger ska samarbeta med varandra lite mer. En del pedagoger visar inte intresse för det som modersmållärare gör och tycker att det är viktigare för barnen att lära sig svenska än hemspråket. ”Men för barnen är det jätte viktigt att få chans och utveckla sitt språk så tidigt så möjligt, genom det kan de också lära sig snabbare svenska, för det som modersmållärare gör är precis som andra verksamheter som man gör i barngruppen, men på ett annat språk” sa hon.

5.3. Intervju med föräldrar

Synen på tvåspråkighet

De flesta föräldrar som jag har intervjuat var medvetna om hur språkinläringen hos sina barn i det svenska språket är viktigt för deras barn. En del föräldrar var däremot inte oroliga för deras barn ”vi vet att vårt barn skulle behärska det nya språket, det tar lite tid kanske men vi hålla tummarna för det och ser att pedagogerna jobbar mycket med barns språkutveckling” sa en förälder. Det flesta föräldrarna hade stora förväntningar. De ville att deras barn skall klara sig och att leva i det nya samhället och lära sig språket och leva livet.

Nästan alla föräldrar nämnde att de pratar bara sitt modersmål med sina barn hemma. Det finns olika anledningar till det. En del kan inte prata bra svenska för de hade inte bott här så länge och andra delen tycker att de skall absolut pratar på sitt hemspråk med barnen, för det svenska språket skall de lära sig i förskolan/skolan. ”Om jag inte pratar i mitt hemspråk med mina barn så skulle de inte kunna prata det längre, för att då kommer ingen att påminna om det språket och när barnen blir äldre så hemspråket är borta och jag vill kommunicera i mitt hemspråk med mina barn” sa en mamma.

Föräldrarna var nöjda med all undervisning som deras barn får i förskolan. De tycker att pedagogerna där är trevliga och duktiga och hjälper barnen mycket med språket. De har förståelse och respekt för andras kultur och religion. ”De frågar alltid oss om olika kulturella eller religiösa firande eller något som är oklart och när vi förklarar så ser vi att de lär in och respektera vårt troende” sa en förälder. Föräldrarna får alltid information om sina barns utveckling under utvecklingssamtal. De får alltid råd på hur de kan hjälpa sina barn för att utveckla sitt språk genom t.ex. bokläsning både i svenska och i hemspråket. Pedagogerna alltid informerar föräldrarna att man skall kommunicera med sitt barn är en viktig faktor för barns lärande. Då bli föräldrarna medvetna om vilket nivå ligger deras barns språkutveckling.

Modersmål

Nästan alla föräldrar anser att modersmålundervisning är positiv. De tycker att deras barn skulle behöva känna sig trygga och våga prata. För en del av barnen (som inte kan svenska då) kan känna sig blyga eller inte våga prata på svenska för de är rädda för att bli mobbade av andra. ”Modersmålundervisning är positivt för mitt barn, de brukar ha undervisningen varje fredag och fredagen blev den bästa dagen för mitt barn, när mitt barn började på förskolan så var jag lite orolig för han tyckte inte om den, men jag ser nu stor utveckling på honom när han började ha modersmålundervisning, han vågar nu prata i båda språken och det är jag glad för” sa en mamma. En negativ aspekt var ibland modersmålläraren för en del föräldrar som hade en annan dialekt och var inte nöjda. De ansåg att pedagogen ska vara mer kunnig och skulle prata med varje barn på sin egen dialekt. De flesta vuxna borde kunna prata arabiska med olika dialekter. De kände är att modersmålpedagogen saknade behörigheten.

5.4.Sammanfattning av resultat

I min undersökning hade jag delat upp personerna som jag intervjuade eftersom jag har intervjuat sju olika personer, förskollärare, modersmållärare och föräldrar.

Efter när jag var klar med intervjustycket hade jag känt att alla svar var ganska nära. Även om det fanns några små skillnader kunde jag se att det finns en gemensam förståelse mellan alla som jag intervjuade. Alla försökte att samarbeta med alla, pedagogerna med föräldrar till exempel.

Alla pedagoger ansåg att arbeta i en mångkulturell förskola kan vara mycket intressant. Man har ganska mycket att jobba med. Det var även mer intressant för en del pedagoger, att de fick lära sig nya kunskaper om människors olika kultur.

När det gäller tvåspråkighet så var alla medvetna om hur viktig det är att utveckla barns språk i både hemspråket och svenskan. En del kopplade den till både kultur och religion och såg det intressant för lärandet om andra människors kultur. Pedagogerna var eniga om hur föräldrarnas roll var viktig i barnens språkutveckling. Förskollärarna brukade ge eller informera föräldrar om hur de kan hjälpa sina barn för att utveckla sitt språk och att samarbetet med både föräldrar och pedagoger kan leda till en bra utveckling och kan leda till ett bra bemötande och inte leda till missförstånd mellan dem. Alla förskollärare samt modersmållärare var eniga om att sagoläsning och lek, rim och ramsor kan vara ett stöd som kan leda till en bättre språkutveckling hos barnen.

Modersmålundervisning ansåg de flesta var viktig för barns språkutveckling och kan öka barns ordförråd. I allmänheten så var de mer missnöjda med kvaliteten på undervisningen och ville att det skulle vara lite mer planerat eller varierad undervisningen. Det kan också medverka till barns sociala utveckling genom att kunna våga prata med andra och känna sig trygga. Föräldrarna är medvetna om modersmålets påverkan på barnets språkutveckling och hade kunskap i hur viktig det är att läsa böcker för sina barn.

6. Analys/ diskussion

Jag har genomfört mitt arbete genom att dels lästa litteraturen och annan forskning, dels tolkat och reflekterat över resultaten utifrån mina frågeställningar, erfarenheter och intervjuer. I diskussion/analys avsnittet kommer jag att utgå från informanternas svar och en del litteratur, samt mina egna erfarenheter.

Alla informanterna insåg att det är intressant att jobba med tvåspråkiga barn och hade även visat intressen för att jobba med tvåspråkiga barn som har olika språk, kultur. Alla jobbade efter barnens behov. Kunskap om och respekt för kulturella värden och kulturella redskap är grundläggande för framgångsrikt lärande.

Det är viktigt att alla pedagoger som deltar i undervisningen måste lägga energi och intresse på att ta reda på vilka vanor och kulturella redskap deras barn på förskolan har och försöka att ge dem möjligheter för att förvalta dessa. Det är även av betydelsefullt för barnen att pedagogerna måste planera och underlätta aktiviteter eller lekar och göra dem lättare och innehållsrikare eller mer lärorika för barnen. En del pedagoger har kopplat barnets andra språk med dess kultur för att språk och kultur kan skapa barnets identitet. Enligt Wellros (1998) är språk och kultur är grundläggande element för barns utveckling. ”Språk och kultur kommer till stor del att styra barnets tänkande och handlande” (Wellros, 1998, s.7). Förskolan och pedagoger som jobbar där kan bli den första kontakten med svenska språket och den svenska kulturen för barnen och deras föräldrar. Detta kan leda till en mångkulturell förskola och då är det förskolans uppgift att ta tillvara de kulturella mervärdena och utveckla flerspråkighet.

Kontakten mellan pedagogerna och föräldrarna är oerhört viktigt för de barnen och deras föräldrar, för att de har olika kulturella uppfattningar och missförstånd i olika situationer kan förekomma. Därför är samarbetet och det trevliga bemötandet av pedagogerna är viktig för både barnen och föräldrarna. Enligt Lpfö är det viktigt att ”visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer” (Skolverket, s.39).

För att jobba med en mångkulturell barngrupp måste man vara kunnig i andras kultur eller har respekt för andras kultur eller traditioner. Enligt forskarna är flerspråkiga barnen är mer flexibla och har det lättare än andra när det gäller problemlösningar. Flerspråkiga barnen har även förmågan att uttrycka sig på olika språk till samma situation. Forskningen har även visat att flerspråkighet är även bra för barns kognitiva utveckling. Samt flerspråkiga barn kan ha brist på ordförrådet i ett av språken, men senare har man kommit fram till att de barnen har lika många ord i både språken.

Pedagogerna som jag intervjuat var medvetna om barns språkutveckling och hur de skall jobba med de barnen, t ex vilka metoder de kan använda som kan utveckla barnens språk. Alla var eniga om sagoläsning och såg att genom läsning kan barnen lär sig i stor mängd. Genom sagoläsningen kan barnen utveckla sitt talspråk och öka sitt ordförråd, det kan även hjälpa dem att kommunicera med andra. Läsning ger även kontakt med nya språkliga strukturer samt utökar deras fantasi. Som Vygotskij anser så får barnen få nya erfarenheter och kunskaper att utveckla ytterligare genom fantasi och kreativitet och så fortsätter det genom hela livet. Vygotskij menar att fantasin begränsas hos barn av deras tidigare erfarenheter däremot är fantasin ofta verklighet för barnen (Vygotskij, 1995). I Lpfö 98 står det att barnen skall ”utveckla nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att

leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra” (Skolverket, s. 36). Sagoläsning kan också skapa en dialog mellan pedagogen och barnen, vilket gör att barnen kommer att bli tryggare och skulle kunna våga komma till tals. Enligt Carlgren (1999) kommer barnens nya begrepp från de vuxnas begrepp och de hjälper barnen att utveckla dem till sina egna genom att använda dem i nya sammanhang.

Jag anser att leken och läsningen för barnen kan utveckla barns språk i högt grad. Genom leken kan inläringen vara rolig och avkopplade. Leken är något självklart och gör det möjligt för barnet att följa sina egna behov eller intressen. Genom lek kan barnen utveckla sitt språk och även den sociala sidan. Enligt Vygotskij är allt lärande är socialt och det går inte att bortse från andra människors roll i lärande. Leken medieras av kulturella redskap som tecken och symboler samt leksaker och andra föremål och naturligtvis språket.

Det som märktes efter när jag lyssnade på intervjuerna är att alla pedagogerna från de både förskolorna var ganska begränsade i sina aktiviteter och var inte så varierade. Det mest populärt var läsningen och lek, trots det finns många andra aktiviteter som barnen kan utnyttja det positivt, för en bättre språkutveckling som t.ex. film visning, kan också vara intressant och lärorikt för barnen. För att barn använder alltid sin fantasi. Enligt Vygotskij har barnen behov av engagerade vuxna som visar intresse och möter dem samt fångar deras uppmärksamhet eller kan ta dem för en promenad i skogen eller till en lekplats där man kan också kommunicera med barnen om t.ex. natur, miljö, osv. Från mina andra vfu erfarenheter så hade det alltid varit viktigt att ta barnen ute i naturen och prata om natur och miljö även i förskolans läroplan står det att förskolan skall lägga stor vikt vid miljö och naturvårdsfrågor. Jag anser att man som pedagog skall vara engagerad och ha lust, intresse och hitta alltid på nya aktiviteter.

När det gäller modersmålsundervisning så ansåg alla informanterna som jag intervjuade att modersmålet är oerhört viktigt för barns inläring och språkutveckling. Detta håller jag också med om och ser att modersmålundervisning är viktigt för barns språkutveckling. I en av de förskolorna som jag har besökt, så hade pedagogerna där sagt att deras arabisktalande barn har modersmålsundervisning en timme i veckan och jag anser att det är oerhört litet och barnen kommer inte att hinna att lära sig på den tiden. Då är det viktigt att man planera och diskutera detta med cheferna, för att barnen ska få mer tid och chans till lärande. Enligt Lpfö98 står det att ”Förskolan skall bidra till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål” (Skolverket, s.34). Modersmålundervisning kan också ha stor betydelse för barnets identitet. Genom modersmålundervisningen kan barnen känna sig trygga och har kulturtillhörighet. Även forskningen har visat betydelse för modersmålet och hur den kan påverka barnsspråkutveckling. En del pedagoger hade en åsikt om att modersmålspedagogen borde ha mer planering med andra pedagogerna på avdelningen och en del ansåg att modersmålspedagogen borde ha mer variation i undervisningen.

Efter informationsinsamlade och erfarenheter från andra vfu- platser anser jag att det verkligen fattas mycket i modersmålundervisning. Alla har ansvaret för att utveckla barns språkutveckling. Som det påpekades tidigare är det många modersmål pedagoger som inte har någon utbildning på modersmålundervisning. Det är inte tillräckligt att de bara talar hemspråket. Jag anser även att alla pedagoger har ansvar för planering, d v s alla bör sitta och planera tillsammans eller erbjuder hjälp till modersmålspedagogen t.ex. vad pedagogen kan ha för material som kan hjälpa språkutvecklingen hos barnen.

Jag menar att flerspråkiga barn behöver alltid sina språk och som Ladberg (2003) påpekar så kan det språk som talas hemma med familjen kan aldrig ersättas av något annat språk. Däremot kan det kompletteras med andra språk som barnen har behov av i samhället. ”Ju mer barnet kan utveckla sitt eller sina familjespråk, desto lättare blir det att ta till sig ett nytt” (Ladberg, 2003, s.127). Det är också viktigt att pedagogerna som arbetar med tvåspråkiga barn i förskolan har beredskap och erfarenheter så de kan ge råd till föräldrar om tvåspråkighet och varför modersmålundervisning är viktigt för barnens språkutveckling.

När det gäller modersmål har all forskning visat modersmålets betydelse för barnens språk utveckling och identitet. Informanterna var också medvetna om modersmålets betydelse för barnen. En del anser att planering med modersmåls läraren är viktigt, för att genom samarbeten kan man få en klar bild om barnets språkutveckling.

Forskningen har visat att barn som får möjlighet att utveckla sitt modersmål i förskolan och i skolan får också ofta bättre kunskaper i svenska. Modersmålsstödet i förskolan kan fungera som en bro mellan hemmet och förskolan. Det ger också barnet en värdefull möjlighet att utveckla sitt modersmål samtidigt som barnet utvecklar svenska som ett andra språk. Tvåspråkiga barn kan bli mer flexibla i sitt tänkande genom att de lätt kan växla mellan olika språk. ”Goethe menade att inläringen av ett andra ett språk höjer medvetenhet om modersmålet, den som inte känner ett enda främmande språk inte heller känner sitt modersmål” (Benckert, mfl, 2008, s.64).

En av de föräldrarna som jag har intervjuat har påpekat att Sveriges förskolor är utvecklade. I en del länder så tänker de inte så mycket på barnsspråkutveckling eller har inte modersmålundervisning för andra barn. men vi här är stolta att svenska förskolor är i stort grad utvecklade jämfört de med andra länder.

Samarbetet mellan hemmet och förskolan främjar barnens utveckling enligt skolverket och läroplanen. ”Förskolans arbete med barnen skall därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen” (Skolverket, s.15). Informanterna betonade vikten på föräldrarnas samverkan och hur viktigt är den för barnens alla lärande. Genom samarbetet med föräldrar och hemmet kan det skapa trygghet hos barnen. Det är också svårt för barnen att koppla om det är skillnad mellan skolan och hemmet. Då ser de att det inte finns broar mellan både hemmet där föräldrarna säger något och pedagogerna säger något annat. Därför är samarbetet är viktigt för barnen. Barnen måste se likheter mellan hemmet och förskolan så att det inte ska bli krockar i barns upplevelser, för att detta kan påverka barnets utveckling negativt. Förskolans och skolans allmänbildande uppgift är att tillsammans med familjen utveckla barnets förmåga att förstå kulturella koder, enligt Sommer (2005, s 116).

Samarbetet med föräldrarna var en viktig faktor som kan stödja barns språkutveckling. ”Förskolan behöver arbeta målmedvetet på båda fronterna – utveckla det nya språket, understödja familjernas språk” (Ladberg, 2003, s.153). Undersökningen som jag arbetade med visar att en del pedagoger är medvetna om viket roll har föräldrarna i barnsspråkutveckling. En del ansåg att det kan förekomma svårigheter med några föräldrar som inte kan bra svenska.

Det är viktigt att föräldrarna visar intressen för både pedagoger och deras barn, för detta kan leda till en lärande. Samuelsson och Sheridan (1999) anser att föräldrarna har ansvaret för barnets fostran, även om förskolan ska komplettera familjerna och hjälper till föräldrarna för barnens fostran och utveckling. Föräldrarna är alltid en förebild för sina barn, därför är det

alltid viktigt att föräldrar påminner sina barn eller göra dem medvetna om att de har två olika kulturer och att det är viktigt att man anpassa sig till den nya kulturen och samtidigt behålla sitt eget.

En del föräldrar var oroliga för sina barns språkutveckling och tänkte på hur deras barn skulle klara av att lära sig det nya språket. De ansåg att språket var en viktig aspekt i den nya samhället och att det skulle bli svårare för deras barn om de inte lärde sig det svenska språket. Forskningen visar att en del barn kan ha förseningar i sin språkutveckling och det kan hända att ett barn inte säger ett enda ord till en början, men efter ett år kanske kommer det barnet att prata flyttande. Tvåspråkiga barn kan ha också förseningar i språkutveckling, speciellt när det gäller att lära in ett nytt språk. Alla barn utvecklas olika och olika fort. ”Barn som utvecklas långsammare än andra är kanske ännu mer i behov av en verksamhet utan tidspress vid lärandeprocessen” (Hagtvet, 2004, s.28). De barnen som utvecklas långsammare borde få mer tid från pedagogerna. Jag anser att pedagogerna skall ha koll på barnens lärande och vad de skulle de behöva utveckla men det kan också hända att barnen inte kan koncentrera sig på verksamheten när de ser många barn och vuxna. Enligt Hagtvet kan pedagoger ”skapa motivation, men de kan inte göra mycket åt bristen på koncentration och motivation, därför måste stimuleringen ske utifrån barnets förutsättningar och med barnets motivation som motor för allt lärande” (Hagtvet, 2004, s.23).

Jag anser att blyghet också kan vara en orsak till barns språk förseningen. Från mina erfarenheter har jag träffat många barn som inte vågade prata framför andra och då tror man att de barnen inte kan prata men som pedagog skall man ta hänsyn till de barnen så att de skall våga prata framför andra. Man kan även dela de barnen i små grupper tills de vågar prata och se om det kan hjälpa för många barn brukar fungera bättre i mindre barngrupper. Pedagogen här har en viktig roll anser jag för som pedagog skall man alltid stärka barnens självförtroende och visa för barnet att det kan mycket. Ladberg beskriver i sin bok om att ”en av pedagogens viktigaste uppgifter är således att finna vägar att stärka varje barns självförtroende. Och att särskilt uppmärksamma och stärka dem vars självförtroende är svagt” (Ladberg, 2000, s.30).

Dialog är också en viktig faktor för tvåspråkiga barn. Enligt Vygotskij att barnet bygger sin kunskap och sina färdigheter i pedagogisk verksamhet. ”Men genom dialog med vuxna och duktiga kamrater.” (Hagtvet, 2004, s.24) Jag anser att som pedagog skall man alltid ha dialog med barn, när de äter, klä på sig, osv. på det sättet skulle barnen använda de orden som ha hört från pedagogerna eller även föräldrar.

Jag anser också, som informanterna, att det skulle vara mycket mer givande för barnen om det skulle vara mer blandning av svenska barnen i de mångkulturella förskolorna. Idag lever vi i ett mångkulturellsamarbete. Om varken svenska eller invandrabarn har fått den möjligheten till blandningen så kommer det kanske bli svårare att acceptera den andre i framtiden. Jag menar att det är viktigast i förskoleåldern, för barnen kan lära sig mera när de är små och får kunskaper om mångkulturella samhället när de börja skolan. Man kan möjligen försöka att ordna träffar mellan en mångkulturell förskola och en svensk förskola varje månad eller under en högtid. Både barnen och pedagoger kan utnyttja det positivt. Barnen skall få chansen att se den andre och pedagogerna kan utbyta erfarenheter med varandra. Jag anser att sådan träff kommer att vara storligen intressant och lärorikt. Enligt läroplanen skall barnen ”känna delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer” (Skolverket, S.36).

Jag anser även att de tvåspråkiga barnen skulle behöva en gott bemötande så att de kan känna sig trygga och kan komma in i det nya samhället. Enligt Wellros (1998) beskriver hon i sin bok att det finns en risk om att istället för att öka barnets trygghet ökar vi deras svaghet och göra att de barnen kommer alltid att vara osäkra och otrygga när de träffar andra människor. I en del förskolor erbjuder chefer, pedagogerna till utbildning eller föreläsningar om flerspråkiga barn och hur de lär sig om det omgivande samhället, och hur språken utvecklas såväl på modersmålet som på svenska och som pedagog skall man möjligen känna sig trygg och anpassbar i sitt yrke.

6.1. Avslutande slutsatser

Som blivande pedagog eller förskollärare kommer jag att möta olika barn från olika samhällen, kulturer, etc. Därför är det viktigt att försöka vara en öppen person gällande det mångkulturella samhället och veta hur man arbetar/bemöter de barnen. Att visa intressen för barnen är också viktigt för barns lärande. Utifrån min undersökning har jag kommit fram till att pedagoger och föräldrar anser att kommunikation med tvåspråkiga barnen och deras föräldrar är oerhört viktigt. De anser också att modersmålsundervisning kan ge barnen bättre språkutveckling i både hemspråk och nya språk. Pedagoger och föräldrar anser att genom lek och sagoläsning kan barnen utveckla sin fantasi och kreativitet samt utveckla sitt talspråk.

6.2. Vidare forskning

Jag anser att jag har gjort en liten undersökning. Och tycker att min undersökning kan utvecklas med observationer av förskollärarnas arbete och barnens deltagande. Det skulle ha varit intressant också att undersöka språkutveckling hos tvåspråkiga barn och enspråkiga barn i olika förskolor och jämföra de skillnader som finns bland de barnen, pedagogerna och arbetsmetoder.

Referenser

- Arnberg, Lenore. (2004). *Så blir barn tvåspråkiga*. Falun: ScandBook AB.
- Benckert Susanne, Håland Pia och Wallin, Karin (2008). *Flerspråkighet i förskolan – ett referens- och metodmaterial*. Skolverket.
- Bozarlan, Aycan. (2001). *Möten med mångfald. Förskolan som arena för integration*. Stockholm: Runa förlag AB.
- Carlgren, Ingrid. (Red) (1999). *Miljöer för lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe Olga. (2009) *Dialog, samspel och lärande*. Malmö AB Sweden.
- Eriksen Hagtvet, Bente. (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. - Stockholm: Natur och kultur.
- Ladberg, Gunilla (2003). *Barn med flera språk*. Stockholm: Liber AB
- Ladberg, Gunilla. (2000). *Skolans språk och barnets*. Lund: Studentlitteratur.
- Lpfö98. Lärarnas Riksförbund (2007), *Läraryboken*, Stockholm. Utbildningsdepartementet.
- Patel, R, Davidson, B (2003). (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja. (1999). *Lärandets grogrund* Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket (2004) *Komma till tals. Flerspråkiga barn i förskolan*. Myndigheten för skolutveckling. (www.skolverket.se)
- Sommer Dion (2005). *Barndomspsykologi- utveckling i en förändrad värld*. Malmö, Prinffo/ Team offset/ Media.
- Stkåt staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur AB.
- Säljö Roger (2000). *Lärande i praktiken*. Malmö: Norstedts akademiska förlag.
- Vygotskij S Lev (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos AB
- Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur
- Öhman Margareta (2007). *Empati genom lek och språk*. Stockholm: Liber AB.

Bilaga A

- 1- kan du presentera dig?
- 2- Hur länge har du jobbat i den pedagogiska verksamheten?
- 3- Har du haft något utbildning om flerspråkiga barn eller barns olika kultur?
- 4- Vad har ni för kunskap om tvåspråkighet?
- 5- Hur många utländska språk finns det på avdelningen?
- 6- Har ni modersmålundervisning på förskolan? Om ja i vilka språk och hur ofta?
- 7- Vilka metoder använder ni som kan hjälpa barns språkutveckling/inläring? Och vad har ni för syfte med det?
- 8- Vilka svårigheter bemöter ni hos flerspråkiga barnen?
- 9- Hur anser ni kan man utveckla det svenska språket hos de barnen?
- 10- Hur eller Samarbetar ni med föräldrar? Och vilka svårigheter kan det ske?
- 11- Modersmålundervisning för de barnen, ser ni det positivt för barns språkutveckling?
- 12- Kopplar ni till teorier eller läroplanen när ni utföra eran planering eller aktiviteter?
alltså när det gäller barnens språkutveckling.
- 13- Tycker ni att föräldrars samverkan kan ha stort betydelse för barns språkutveckling/inläring?
- 14- Vilka råd eller tips kan ni ge till föräldrar som stöd för deras barns språkutveckling?

Bilaga B

- 1- kan du presentera dig?
- 2- Har du gått någon ”modersmållärare” utbildning på ditt språk?
- 3- Hur länge har du jobbat som modersmållärare?
- 4- Vilka kunskaper anser du att man bör ha när man jobbar som modersmållärare?
- 5- Hur samarbetar ni med andra pedagogerna på förskolan?
- 6- Vad använder ni för material för att barnen ska utveckla sitt modersmål? Och varför just de metoder/ aktiviteter?
- 7- Hur samarbetar ni med föräldrar?
- 8- Hur många gånger har ni undervisningen?
- 9- Visar föräldrarna sitt intresse och är medvetna om det ni gör?
- 10- Hur nöjd är du med ditt arbete?
- 11- Vilka råd eller tips kan du ge till föräldrar som stöd för deras barns språkutveckling?

Bilaga c.

- 1- Hur många år har ni bott i Sverige?
- 2- Vilket språk talar ni hemma? Svenska eller arabiska?
- 3- Vilket språk pratar era barn hemma? Har de araber eller svenskar som kompisar eller från olika länder?
- 4- Bruka ni läsa sagor för era barn hemma? I så fall på vilket språk?
- 5- Inser du vikten av det svenska språket till ditt barn?
- 6- Känner ni att pedagogerna visar intresse för era och barnen kulturer och traditioner? Som t.ex. högtider.
- 7- Tycker du att det är viktigt för ditt barn att lära sig sitt modersmål?
- 8- Är ni nöjda med modersmålundervisningen?
- 9- Får ni hjälp av pedagoger på hur ni skall hjälpa ert barn att utveckla sitt språk?
- 10- Varför är det viktigt för dig att ditt barn ska lära sig svenska? Och vad har du för förväntningar?
- 11- Vad tror du bäst att tala med ditt barn , svenska eller arabiska?